

Forslag

til

Lov om pension og hjælp til enker m. fl.

Fremsat den 14. maj 1958 af *socialministeren*.

Kapitel I.

Pension til enker m. fl.

§ 1.

Stk. 1. Ret til pension efter bestemmelserne i denne lov har:

- 1) en kvinde, der bliver enke efter det fyldte 55. år,
- 2) en kvinde, der bliver enke efter det fyldte 45. år, og som ved ægtefællens død havde forsørgelsespligt over for — og bidrog til forsørgelse af — 2 eller flere børn under 18 år, så længe hun har forsørgelsespligt over for — og bidrager til forsørgelse af — 1 barn under 18 år,
- 3) en enke, der ved det fyldte 55. år modtager løbende underholdshjælp efter § 15, stk. 1 eller stk. 3, og som har — eller har haft, jfr. § 15, stk. 3, 3. punktum — forsørgelsespligt over for et eller flere børn under 18 år.

Stk. 2. Når svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder taler derfor, kan kommunalbestyrelsen, i København et af kommunalbestyrelsen nedsat udvalg på mindst 5 medlemmer, såfremt mindst $\frac{2}{3}$ af kommunalbestyrelsen, henholdsvis udvalget, stemmer derfor, med samtykke af det i § 1, stk. 5, i lov om folkeforsikring, nævnte udvalg undtagelsesvis tillægge enker og andre enlige kvinder, der er fyldt 50 år, eller som har modtaget pension i henhold til stk. 1, nr. 2, pension i henhold til denne lov, forudsat at pågældende i øvrigt opfylder betingelserne for at oppebære pension.

§ 2.

Stk. 1. Retten til at oppebære pension i henhold til denne lov er betinget af, at pågældende har dansk indfødsret og bopæl her i riget, samt — i det i § 1, stk. 1, nr. 1, nævnte tilfælde — at ægteskabet har bestået i mindst 5 år.

Stk. 2. Lige med en indfødt anses en kvinde, der senest har været i ægteskab med en mand med dansk indfødsret.

Stk. 3. Fra bestemmelserne om dansk indfødsret og bopæl her i riget kan regeringen gøre undtagelse med hensyn til statsborgere i andre stater, med hvilke der er indgået overenskomst herom.

§ 3.

Stk. 1. Pensionen udredes med følgende grundbeløb, jfr. dog §§ 4 og 13:

I København, Frederiksberg og	Arlig
Gentofte m. fl. kommuner . . .	3 360 kr.
I købstæder, Marstalsamt i flækker og bymæssige bebyggelser på landet med over 1 500 indbyggere .	3 228 -
I det øvrige land	2 952 -

Stk. 2. 1) Har en pensionist forsørgelsespligt over for børn under 15 år, ydes for hvert barn et børnetillæg. Tillægget ydes endvidere pensionister, der har forsørgelsespligt over for børn mellem 15 og 18 år, til hvis skolegang, lære eller anden uddannelse pågældende har væsentlige udgifter. — Tillægget ydes dog ikke til en frasepareret, hvis ægtefælle er afgået ved døden, eller til en tidligere fraskilt, når hun ikke bidrager til barnets forsørgelse, og når der ikke er pålagt hende bidrag til dette. — For så vidt og så længe et barn er fjernet fra hjemmet i henhold til afsnit II i lov om offentlig forsorg, bortfalder det heromhandlede tillæg for pågældende barns vedkommende.

2) Børnetillægget udgør et beløb svarende til det en enke i henhold til lov om offentlig forsorg § 219 tilkommende børnebidrag, dog at tillægget ikke kan overstige det beløb, som vedkommende er tilpligtet at yde til barnets forsørgelse. Tillægget beregnes efter reglerne i lov om offentlig forsorg kapitel XV,

dog at tillægget udbetales månedsvis sammen med pensionen.

3) Dersom en pensionist er berettiget til underholdsbidrag til sine børn i henhold til overøvrighedsbestemmelse, en af overøvrigheden godkendt overenskomst, separations- eller skilsmissebevilling eller dom eller er berettiget til bidrag i henhold til lov om offentlig forsorg kap. XV eller XVI, udbetales ikke børnetillæg. Det samme gælder i tilfælde, hvor der i henhold til resolution eller dom, jfr. foran, ville kunne pålægges bidrag, men hvor resolution m. v. ikke er udfærdiget, samt i tilfælde, hvor resolutionen ikke kan udfærdiges, f. eks. fordi barnefaderen ikke kan identificeres.

4) Enhver forandring i antallet af en pensionists børn under 18 år får virkning fra den første i den følgende måned.

Stk. 3. Til ydelse af personlige tillæg til pensionister, hvis forhold er ganske særlig vanskelige, stilles der til kommunalbestyrelsens — magistratens — rådighed et beløb svarende til 10 pct. af grundbeløbene af den pension, som i det foregående år er udredet i kommunen i henhold til denne lov. Har antallet af pensionister i det foregående regnskabsår været mindre end 10, kan kommunalbestyrelsen, hvor forholdene gør det påkrævet, dog med amtets samtykke anvende mere end 10 pct.

Stk. 4. En kommune, der hører til en af de to sidste af de i stk. 1 nævnte grupper, kan af kommunalbestyrelsen med socialministerens samtykke henføres til en gruppe med højere grundbeløb, såfremt en tilgrænsende kommune henhører derunder, og levevilkårene må anses for at være lige så dyre i førstnævnte kommune som i nabokommunen. For så vidt en kommune har en bymæssig bebyggelse med over 1 500 indbyggere, kan kommunalbestyrelsen ligeledes, når den skønner, at levevilkårene er lige så dyre i den øvrige del af kommunen, med ministerens samtykke bestemme, at denne del skal henføres til samme gruppe som den bymæssige bebyggelse. — Ved afgørelsen af en kommunes indbyggerantal kommer kun de ved sidste almindelige folketælling beregnede tal i betragtning.

§ 4.

Stk. 1. Retten til at oppebære pension med det i § 3, stk. 1, angivne beløb er be-

tinget af, at vedkommendes årlige indtægt beregnet efter reglerne i stk. 3 ikke overstiger følgende beløb, jfr. dog § 13:

I København, Frederiksberg og Gentofte m. fl. kommuner	1 300 kr.
I købstæder, Marstal samt i flækker og bymæssige bebyggelser på landet med over 1 500 indbyggere	1 200 -
I det øvrige land	1 100 -

Stk. 2. For hver 100 kr., indtægten overstiger de i stk. 1 omhandlede fradragsfri beløb, fradrages 60 kr. i pensionens grundbeløb. Overstiger indtægten 150 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 72 kr. i pensionens grundbeløb for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 150 pct. Overstiger indtægten 200 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 84 kr. i pensionens grundbeløb for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 200 pct. Overstiger indtægten 250 pct. af de nævnte fradragsfri beløb, fradrages 96 kr. i pensionens grundbeløb for hver 100 kr., indtægten overstiger de nævnte 250 pct. Pensionen bortfalder, når den ville blive mindre end $\frac{1}{6}$ af det i § 3, stk. 1, nævnte grundbeløb.

Efter beregningen af de indtægtsbeløb, ved hvilke fradraget for indtægter udover de fradragsfri beløb forhøjes, vil disse beløb være at afrunde opad til nærmeste med 100 delelige tal i kroner.

Stk. 3. Den indtægt, som kommer i betragtning i henhold til foranstående, beregnes efter følgende regler:

1) a. Enhver indtægt, som pågældende har oppebåret i det foregående kalenderår, medregnes, hvad enten indtægten hidrører fra personligt arbejde, vedvarende privat eller offentlig understøttelse, pension, besiddelse af formue eller ejendom eller livrente. Til indtægten regnes ikke ydelser efter denne lov og børnetilskud i henhold til den særlige lovgivning herom.

b. Ved opgørelsen af indtægten fradrages skatter samt udgifter til kontingenter i anledning af medlemsskab i ulykkes-, syge-, invaliditets-, begravelles- og arbejdsløshedsforsikringen.

c. Ved opgørelsen af indtægten til en pensionist, der modtager underholdsbidrag til sine børn i henhold til overøvrighedsbestemmelse, en af overøvrigheden godkendt overenskomst, separations- eller skilsmisse-

bevilling eller dom eller oppebærer bidrag i henhold til afsnit III i lov om offentlig forsorg, ses der bort fra en så stor del af børnebidraget, som svarer til enkebørnsbidraget.

d. Den første pensionsberegning foretages på grundlag af den indtægt, der kan forventes at stå til rådighed for pågældende i den nærmeste fremtid. Med hensyn til pågældendes indtægt ved personligt arbejde sker pensionsberegningen dog efter reglerne ovenfor under a, med mindre pågældende pludselig har mistet muligheden for at opnå den hidtidige arbejdsfortjeneste.

2) Af den således beregnede indtægt i hele kroner bortkastes det beløb, som bliver tilovers, når indkomsten deles med 100.

3) Såfremt pågældendes økonomiske stilling er forringet ved handlinger, ved hvilke hun til fordel for børn eller andre har betaget sig selv midlerne til sit underhold, eller ved hendes uordentlige eller ødsle levned, kan hun i de første 10 år kun opnå den pension, hun ville have kunnet opnå, hvis hun ikke havde forringet sine kår på nævnte måde. For enker, fraseparerede og fraskilte tages der kun hensyn til handlinger foretaget efter dødsfaldet, separationen eller skilsmissen. Ved anvendelsen af denne regel bortses fra, hvad pågældende har forbrugt til sine børns opdragelse og undervisning.

Stk. 4. Oppebærer pågældende pension fra staten, folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab, en offentlig virksomhed eller fra en statsunderstøttet pensionskasse, bliver der i pensionen, således som denne beregnes efter foranstående regler, yderligere at fradrage 20 pct. af det beløb, hvormed pensionen fra staten m. v. overstiger det ifølge stk. 1 fradragsfri beløb. Når ganske særlige forhold foreligger, kan socialministeren efter forhandling med finansministeren dispensere fra denne bestemmelse.

§ 5.

Stk. 1. Begæring om pension indgives til kommunalbestyrelsen — eller eventuelt magistraten, jfr. § 26, 2.—3. punktum, i lov om offentlig forsorg — på blanketter, hvortil der fastsættes formularer af socialministeren, og som udleveres af kommunerne.

Stk. 2. Begæringen skal indeholde de til bedømmelse af vedkommendes ret til pension fornødne oplysninger og være ledsaget

af fornødne legitimationspapirer og bevisligheder, og den skal være forsynet med en af ansøgeren på tro og love underskrevet erklæring om, at dens indhold er overensstemmende med sandheden. Er hun ude af stand til at udstede en skriftlig erklæring, skal rigtigheden af de i begæringen indeholdte oplysninger være attesteret af to med vedkommendes forhold nøje kendte personer, hvis troværdighed om fornødent bevidnes af øvrigheden.

§ 6.

Stk. 1. Begæringer om pension afgøres af kommunalbestyrelsen. Til brug ved undersøgelsen skal der uden betaling meddeles udskrifter eller attester af rets- og øvrighedsprotokoller, kirkebøger og deslige, samt ydes bistand af øvrigheden. I fornødent fald skal den, der begærer pension, eller andre, der måtte kunne meddele manglende oplysninger, være forpligtet til ved retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018 at give sådanne.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen meddeler snarest ansøgeren underretning om afgørelsen.

§ 7.

Stk. 1. Pensionen udbetales med virkning fra begæringens indgivelse. Såfremt begæring indgives senest 1 måned efter mandens død, udbetales pensionen dog med virkning fra dødsfaldet.

Stk. 2. Pensionen udbetales månedsvis forud af opholdskommunen.

Stk. 3. Bliver det sociale udvalg, f. eks. gennem meddelelser fra andre myndigheder, pensionistens pårørende eller andre private, opmærksom på, at en pensionist ikke bør have dispositionsret over den hende tilståede pension, træffer udvalget efter en betryggende undersøgelse af forholdet bestemmelse om, på hvilken måde pensionen skal komme pågældende til gode, idet det om fornødent drager omsorg for, at hun umyndiggøres, jfr. herved reglerne i lov om umyndighed og værgemål af 30. juni 1922 §§ 2, 3, 38 og 46, eller at der på anden måde gribes ind efter lovgivningens regler, jfr. kap. XVIII i lov om offentlig forsorg.

§ 8.

Stk. 1. Såfremt en kvinde, der i øvrigt opfylder betingelserne for at opnå pension,

er bidragydende medlem af en sygekasse eller sygeforening, er retten til at oppebære pensionen betinget af, at hun søger optagelse som nydende medlem og forbliver stående som sådan, så længe hun opfylder betingelserne derfor.

Stk. 2. Flytter en pensionist til en anden kommune, må hun angående fortsat pensionsudbetaling henvende sig til kommunalbestyrelsen i den tilflyttede kommune. Til brug ved afgørelsen modtager kommunalbestyrelsen pensionssagens akter fra kommunalbestyrelsen i den fraflyttede kommune.

Stk. 3. Flytter en pensionist til en kommune, for hvilken der gælder højere grundbeløb, vil pensionen i det første år efter flytningen være at beregne efter de for den fraflyttede kommune gældende satser, medmindre kommunalbestyrelsen efter en undersøgelse af forholdene finder, at pågældende har haft rimelig grund til at foretage flytningen.

§ 9.

Stk. 1. Retten til pension bortfalder ved indgåelse af ægteskab, men genindtræder efter begæring, hvis ægteskabet ophører, uanset dette ægteskabs varighed, men i øvrigt under de i § 2 anførte betingelser.

Stk. 2. Forøges eller nedsættes en pensionists indtægt mere end rent midlertidigt så meget, at beregningen af pensionen i henhold til § 4 nu må give et andet resultat, træffer kommunalbestyrelsen foranstaltning til, at pensionen fremtidig nedsættes, eventuelt inddrages, eller forhøjes i overensstemmelse med ny beregning.

Stk. 3. Det påhviler en pensionist at meddele kommunalbestyrelsen underretning om enhver forandring i sine økonomiske og personlige forhold, jfr. stk. 1 og 2, som kan formodes at medføre nedsættelse eller bortfald af pensionen, ligesom kommunalbestyrelsen selv skal være opmærksom på, om sådan forandring indtræder.

Stk. 4. Hvis en pensionist mod bedre vidende, jfr. stk. 3, og § 8, stk. 2 og 3, uberettiget har oppebåret pension, vil det beløb, der med urette er oppebåret, være at erstatte af pågældende, eventuelt hendes dødsbo. Bestemmelse om tilbagebetaling af uretmæssigt oppebårne pensionsbeløb træffes

af amtmanden, for Københavns og Frederiksberg kommuners vedkommende dog henholdsvis af magistraten og kommunalbestyrelsen. De nævnte myndigheders afgørelse kan indankes for socialministeren.

§ 10.

Stk. 1. Såfremt en kvinde, der modtager pension i henhold til denne lov, optages på en i henhold til lov om offentlig forsorg anerkendt institution, jfr. lov om folkeforsikring § 53, eller af en sådan institution anbringes under vedvarende tilsyn hos private, bortfalder pensionen med udgangen af den måned, der følger efter indlæggelsesmåneden.

Stk. 2. For ophold på de i § 39 i lov om offentlig forsorg anerkendte institutioner finder reglerne i § 54 i lov om folkeforsikring anvendelse.

§ 11.

Stk. 1. Når en pensionist opnår den alder, der giver enlige kvinder adgang til folkepension i henhold til lov om folkeforsikring § 39, stk. 1, overgår hun til at oppebære folkepension, for så vidt hun opfylder betingelserne herfor. En kvinde, der oppebærer folkepension i henhold til lov om folkeforsikring § 39, stk. 2, kan ikke oppebære pension i henhold til denne lov. En kvinde kan ikke samtidig oppebære understøttelse i henhold til lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring og pension i henhold til denne lov.

Stk. 2. Bliver en pensionist berettiget til invalidepension, bortfalder pensionen i henhold til denne lov.

§ 12.

Stk. 1. Når begæring om pension er indgivet, kan kommunalbestyrelsen, hvis den skønner, at der er overvejende sandsynlighed for, at afgørelsen vil falde ud til, at pension tilstås pågældende, bevilge hende forskud inden for pensionens grænser for tiden mellem begæringens indgivelse og sagens endelige afgørelse.

Stk. 2. Viser det sig, at pågældende ikke er berettiget til pension eller til en pension så stor som det ydede forskud, opføres beløbet — eller det overskydende beløb — som en hende ydet hjælp i henhold til

kapitel II, eventuelt som særhjælp i henhold til lov om offentlig forsorg. Beløbet vil dog være at opføre som kommunehjælp, for så vidt hun har fremført vitterlig urigtige oplysninger om sine i betragtning kommende forhold.

§ 13.

Stk. 1. Såfremt det af det statistiske departement for januar og juli måned offentliggjorte pristal (basis: juli 1914) stiger eller falder 1 pct. i forhold til det for januar 1956 offentliggjorte pristal, vil det i § 3, stk. 1, nævnte pensionsbeløb og de fradragsfri indtægtsbeløb i henhold til § 4, stk. 1, være henholdsvis at forhøje eller nedsætte med 1 pct. For hver yderligere stigning eller fald af nævnte pristal med 2 pct. vil de omhandlede beløb være at forhøje eller nedsætte med 2 pct. De herefter fremkomne beløb afrundes, for så vidt angår de i § 3, stk. 1, omhandlede, til nærmeste med 12 delelige beløb i kroner og, for så vidt angår de i § 4, stk. 1, omhandlede, til nærmeste med 100 delelige beløb i kroner.

Stk. 2. Inden henholdsvis 10. marts og 10. september bekendtgør socialministeren de forandringer, som i henhold hertil finder sted i ovennævnte beløb.

Stk. 3. De således bekendtgjorte beløb har gyldighed fra henholdsvis 1. april og 1. oktober.

§ 14.

Af udgifterne til pensioner efter denne lov refunderer statskassen kommunerne $\frac{7}{10}$, medens opholdskommunen afholder $\frac{6}{70}$, og $\frac{15}{70}$ fordeles på landets kommuner efter reglerne i afsnit III i lov om folkeforsikring.

Kapitel II.

Hjælp til enker.

§ 15.

Stk. 1. Til enker kan der i indtil 13 uger efter ægtefællens død i trangstiftælde ydes hjælp til underhold og til hjemmets opretholdelse. Der vil herunder kunne ydes hjælp til fortsættelse af lejemaal af lejlighed og til afdrag på gæld stiftet til erhvervelse af genstande anskaffet til pågældendes husførelse, alt i det omfang det sociale udvalg skønner, at familien normalt ville

have kunnet afholde disse udgifter. Der kan endvidere i tilfælde, hvor ægtefællen enten alene eller ved hustruens hjælp har drevet en mindre erhvervsvirksomhed (butik eller lignende), ydes hustruen hjælp til fortsættelse heraf, såfremt det sociale udvalg skønner, at hun vil være i stand til at videreføre virksomheden på egen hånd. Den ydede hjælp vil i ganske særlige tilfælde, hvor pågældende på grund af sygdom eller andre utilregnelige årsager ikke har været i stand til at påtage sig eller skaffe sig arbejde, eller hvor en fortsat ydelse af hjælp skønnes af afgørende betydning for fortsættelse af en mindre erhvervsvirksomhed, kunne ydes i indtil $\frac{1}{2}$ år efter ægtefællens død. Til enker, der er gravide ved ægtefællens død, vil hjælp efter foranstående regler kunne ydes fra dødsfaldet og i indtil $\frac{1}{2}$ år efter fødslen.

Stk. 2. Det er en forudsætning for ydelse af hjælp efter stk. 1, at de forpligtelser, til hvis opfyldelse hjælpen søges, ikke er påtaget med henblik på at opnå hjælp fra det offentlige.

Stk. 3. Til kvinder, der bliver enker efter det fyldte 50. år, og til enker med børn under 18 år, over for hvilke de har forsørgelsespligt, kan der, såfremt de ikke opfylder betingelserne for at oppebære pension efter bestemmelserne i kapitel I, og når de på grund af nedsat erhvervsevne, på grund af deltagelse i en uddannelse, jfr. stk. 5, eller på grund af børnenes (barnets) pasning ikke er i stand til at tage arbejde eller ikke er i stand til at påtage sig arbejde i normalt omfang, efter udløbet af den i stk. 1 nævnte periode i trangstiftælde ydes hjælp til underhold. Hjælpen kan ikke overstige 85 pct. af, hvad der i den pågældende periode kunne være ydet i pension i henhold til § 3, stk. 1, med tillæg af de i § 3, stk. 2, nævnte beløb, såfremt ansøgeren havde opfyldt betingelserne for at oppebære sådan pension. Til enker, der har oppebåret sådan hjælp indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år, vil hjælpen under i øvrigt tilsvarende betingelser kunne fortsættes. I tilfælde, hvor hjælpen ydes til enker, der er beskæftiget med nedsat arbejdstid, vil der ved beregningen af hjælpens størrelse kunne ses bort fra indtil halvdelen af den af pågældende oppebårne arbejdsindtægt.

Stk. 4. Hjælp efter bestemmelsen i stk. 3 kan kun ydes efter nøje prøvelse i hvert enkelt tilfælde. Der vil herunder være at tage hensyn til pågældendes evne til at påtage sig arbejde, eventuelt gennemføre en uddannelse eller omskoling, samt til hendes helbredstilstand og de forhåndenværende muligheder for at få børnene (barnet) passet ved anbringelse i børneforsorgsinstitutionen eller på anden måde. Hvor hjælpen ydes på grund af nedsat erhvervsevne, er det endvidere en betingelse, at pågældende er villig til at deltage i sådanne foranstaltninger til uddannelse eller omskoling til andet erhverv, som det sociale udvalg eller en mødrehjælpsinstitution måtte anviser.

Stk. 5. Til enker kan der endvidere om fornødent ydes hjælp, herunder løbende underholdshjælp, efter reglerne i stk. 3, til dækning af særlige udgifter, der afstedkommes af en efter forholdene rimelig uddannelse, som kan forventes bedre at sætte pågældende i stand til at forsørge sig selv og eventuelle børn.

§ 16.

Til rådighed for det sociale udvalg til ydelse af påkrævet supplerende hjælp af en vis almindelig karakter ud over hjælpen efter § 15, stk. 3, stilles et beløb på 15 pct. af de af kommunen i pågældende regnskabsår inden for den i § 15, stk. 3, angivne grænse ydede beløb. Har antallet af modtagere af enkehjælp i det foregående regnskabsår været mindre end 10, kan kommunalbestyrelsen, hvor forholdene gør det påkrævet, dog med amtets samtykke anvende mere end 15 pct.

§ 17.

Med hensyn til reglerne om forsørgelsespligt, forsørgelsessted, forsørgelsesmåden og hjælpens ydelse m. v. finder bestemmelserne i afsnit I i lov om offentlig forsorg anvendelse, ligesom ydelser efter nærværende kapitel refunderes i overensstemmelse med reglerne om refusion af tilsvarende hjælp ydet efter § 282 i lov om offentlig forsorg.

Kapitel III.

Fælles bestemmelser.

§ 18.

De af vedkommende kommunale myndigheder truffne afgørelser vedrørende ydelser efter denne lov kan ikke indbringes for domstolene, men forelægges vedkommende amtmand, hvis afgørelser atter kan indankes for socialministeren. I Københavns og Frederiksberg kommuner samt i andre store kommuner, hvis forsørgelsesvæsen ledes af en selvstændig juridisk forvaltning, forelægges afgørelsen for socialministeren.

§ 19.

Krav på ydelser i medfør af nærværende lov kan ikke gøres til genstand for arrest, eksekution eller anden retsforfølgning. Retshandler, der afsluttes af enken med hensyn til nævnte krav, er ugyldige.

Kapitel IV.

Overgangs- og slutningsbestemmelser.

§ 20.

Stk. 1. I regnskabsårene 1958-59 og 1959-60 beregnes rådighedsbeløbet i henhold til § 3, stk. 3, som 10 pct. af den forventede pension for disse regnskabsår.

Stk. 2. I samme regnskabsår beregnes rådighedsbeløbet i henhold til § 16 som 15 pct. af de for disse regnskabsår forventede udgifter til hjælp i medfør af § 15, stk. 3.

§ 21.

Socialministeren bemyndiges til at fastsætte de nærmere regler om refusion og regnskabsaflægelse.

§ 22.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft den 1. oktober 1958 og kommer også til anvendelse for kvinder, der er blevet enker før lovens ikrafttræden.

Stk. 2. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 3. Loven optages til revision i folketingsåret 1961-62.

Bemærkninger til lovforslaget.

Spørgsmålet om at indføre en enkepensionsordning, der giver en enke ret til under visse nærmere betingelser at oppebære en pension, har i de senere år flere gange været genstand for overvejelse. Således udkom i 1948 en betænkning af et af Danske Kvinders Nationalråd nedsat udvalg med det formål at undersøge, hvad der kunne gøres for at forbedre enkerens kår i Danmark. I betænkningen stilledes der forslag om, at enker i de første 13 uger efter mandens død skulle have en efterindtægt svarende til det højeste dagpengebæleb i sygekasserne. En almindelig enkerente burde derimod efter betænkningen ikke indføres, men for enker med hjemmeværende børn under 18 år burde enkebørnsbidraget fra det tredje barn forhøjes, således at det blev muligt for enken at leve af børnebidragene.

I betænkningen „Den enlige Moder“, der blev afgivet i 1953 af en af Danske Kvinders Nationalråd og Dansk Kvindesamfund nedsat kommission, går man ligeledes ind for, at der ydes en generel overgangshjælp til enker, uden at der tages stilling til de nærmere regler; i betænkningen peges dog på muligheden af at yde forhen gifte mødre — herunder enker — hjælp til underhold som særhjælp efter individuel bedømmelse i overensstemmelse med princippet i forsorgslovens §§ 263 og 281 om hjælp til tuberkuloseramte m. fl. og indkaldte værnepligtige.

Kommissionen mente ikke at kunne stille forslag om en almindelig hjælp i form af faste tilskud eller bidrag til enlige mødre, da mødrenes forskelligartede kår ville gøre en individuel bedømmelse af behovet ønskelig. Man ville dog ikke tage stilling til spørgsmålet om en pensionsordning for enlige som led i en folkepensionering.

I den af folkeforsikringskommissionen i 1955 afgivne betænkning er spørgsmålet om indførelse af en pensionsordning for enker ligeledes taget op, og de politiske repræsentanternes mindretalsindstillinger indeholder udtalelser herom, jfr. betænkningens afsnit 8. I de af repræsentanterne for Socialdemokratiet og Det konservative Folkeparti afgivne indstillinger indeholdes således skitser til ordninger, hvorefter der ydes nærmere angivne grupper af enker pension med bestemte fradragregler, og også indstillingerne fra repræsentanterne for de andre politiske partier indeholder bemærkninger om de særlige problemer for enkerne og andre enligt stillede kvinder.

Bestemmelser om særlig støtte til enker og andre

enlige kvinder er hidtil gennemført som en udbygning af forsorgslovens bestemmelser om ydelse af hjælp efter en individuel bedømmelse; således er der ved lov nr. 152 af 30. april 1955 og lov nr. 259 af 2. oktober 1956 om ændringer i lov om offentlig forsorg gennemført bestemmelser, hvorefter hjælp til enker og enlige mødre, hvilken hjælp hidtil, bortset fra børnebidragene, i almindelighed havde været ydet som kommunehjælp, i betydeligt omfang kan ydes som særhjælp uden retsvirkninger.

Efter forsorgslovens § 282, således som denne bestemmelse er affattet ved de 2 nævnte love, vil der til alle enker i trangstilfælde kunne ydes hjælp i indtil 13 uger efter mandens død. Hjælpen ydes efter lignende principper som den hjælp, der ydes tuberkuloseramte, indkaldte værnepligtige m. fl., og den kan i ganske særlige tilfælde ydes i indtil ½ år efter mandens død. En lignende hjælp kan i særlige tilfælde ydes til kvinder med børn under 18 år, som bliver separeret eller skilt uden forudgående separation.

Efter overgangshjælpens udløb kan der i visse tilfælde i trangstilfælde som særhjælp ydes underholdshjælp i et omfang svarende til, hvad der i almindelighed ville kunne ydes som kommunehjælp. En sådan underholdshjælp kan ydes til kvinder, der bliver enker efter det fyldte 50. år, og til enlige mødre med børn under 18 år samt til enlige mødre, der har oppebåret sådan hjælp indtil et barns fyldte 18. år, og som på dette tidspunkt er fyldt 45 år. Hjælpen er betinget af, at pågældende på grund af nedsat erhvervssevne, på grund af deltagelse i en uddannelse eller på grund af børnenes pasning ikke er i stand til at tage arbejde eller ikke er i stand til at påtage sig arbejde i normalt omfang.

Der kan endelig til enker og enlige mødre med børn under 18 år, uanset vedkommendes alder, ydes hjælp til uddannelse og til underhold i uddannelsesstiden.

Under forhandlingerne i folketinget vedrørende den ovennævnte lov nr. 259 af 2. oktober 1956 om ændring i lov om offentlig forsorg samt om lov nr. 258 af 2. oktober 1956 om ændring i lov om folkeforsikring vedrørende indførelse af folkepension m. m. drøftedes påny spørgsmålet om at gennemføre en egentlig enkepensionsordning, men i den af folketingsudvalget i juni 1956 afgivne betænkning blev der givet udtryk for den opfattelse, at der knyttede sig så mange problemer til indførelse af en sådan ordning, at spørgsmålet burde under-

søges i et udvalg, og socialministeren gav over for udvalget og senere i folketinget tilsagn om at nedsætte et sådant udvalg.

Socialministeriet nedsatte herefter i november 1956 et udvalg, der har til opgave at undersøge problemerne i forbindelse med indførelse af en enkepensionsordning og virkningerne af at lade en sådan ordning omfatte andre enlige kvinder end enker.

Udvalget har endnu ikke afsluttet sit arbejde, og der må forventes at gå nogen tid, før udvalgets betænkning kan foreligge. Regeringen har imidlertid ment, at forholdene for de kvinder, der bliver enker i en alder, hvor de nærmer sig folkepensionsalderen, og — hvis de har børn under 18 år — også i en noget lavere aldersklasse, er så vanskelige, at der straks bør indføres en pensionsordning for denne gruppe af enker uden at afvente enkepensionsudvalgets betænkning, idet kvinder, der bliver enker i en vis højere alder efter måske i mange år at have været uden erhvervsmæssig beskæftigelse, vil have særlig vanskeligt ved at vende tilbage til arbejdsmarkedet, hvilket oftest for enker er den eneste mulighed for at subsistere uden om forsørgelsesvæsenet.

Nærværende lovforslag går derfor ud på at indføre en pensionsordning for kvinder, der bliver enker efter det fyldte 55. år, samt for kvinder, der bliver enker efter det 45. år og på dette tidspunkt har mindst 2 børn under 18 år, over for hvilke de har forsørgelsespligt, og at fastsætte enkepensionen efter retningslinier, der i alt væsentligt svarer til folkepensionen til enlige. Det foreslås samtidig, at enker, som ved det fyldte 55. år oppebærer underholdshjælp efter de særlige enkehjælpsbestemmelser i forslaget kapitel II, jfr. nedenfor, i almindelighed overgår til pension på dette tidspunkt. Man har samtidig fundet det rimeligt, at enker og andre enlige kvinder, der er fyldt 50 år, eller som har modtaget pension, så længe de havde børn under 18 år, får mulighed for at opnå pension efter loven, når svigtende helbred eller andre ganske særlige omstændigheder taler derfor.

Det er anset for hensigtsmæssigt i forbindelse med indførelse af en enkepensionsordning at samle bestemmelserne om hjælp til enker i én lov, og man har derfor i lovforslagets kapitel II optaget reglerne om enkehjælp fra forsorgslovens § 282.

Antallet af kvinder, der er blevet enker efter det fyldte 55. år og endnu ikke har nået folkepensionsalderen, udgør ca. 4.500. En del af disse vil dog være afskåret fra pension på grund af størrelsen af deres indtægter af erhverv eller formue. Det forventede antal pensionsberettigede enker i den

omhandlede gruppe kan anslås til ca. 2.000. De forventede udgifter ved pension til disse kvinder skønnes at blive på ca. 7 mill. kr. årlig. Fra dette beløb skal trækkes den nuværende udgift ved ydelse af kommunehjælp og underholdshjælp i henhold til forsorgslovens § 282 til enker i de nævnte aldersklasser. Der er her tale om en udgift på ca. 2 mill. kr. årlig, således at den årlige merudgift til pension til den omhandlede gruppe bliver ca. 5 mill. kr.

Antallet af kvinder, der er blevet enker mellem det 45. og 55. år, og som har 2 børn eller flere, kan anslås til ca. 1.500. Heraf vil antagelig omkring 1.100 være berettiget til pension, og udgifterne her til vil udgøre ca. 3,5 mill. kr. årlig. Besparelsen på de nuværende forsørgelsesudgifter kan anslås til ca. 1 mill. kr. om året, således at den årlige merudgift ved en pensionsordning for disse kvinder skulle kunne anslås til 2,5 mill. kr.

Da såvel de kvinder, der i 55 års alderen overgår fra den transbestemte enkehjælp til pension, som de kvinder, der fremtidig skal have overgangshjælp, underholdshjælp m. v. efter enkelovens bestemmelser, hidtil har modtaget en tilsvarende hjælp efter forsorgslovens § 282, vil denne del af forslaget ikke være forbundet med merudgifter.

Den samlede årlige merudgift ved forslaget kan herefter anslås til ca. 7 à 8 mill. kr. til pension og hjælp til enkerne, hvortil kommer et beløb på ca. 5 mill. kr. til pension til andre enlige kvinder.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne nedenfor til forslagets enkelte bestemmelser.

Til §§ 1 og 2.

Det foreslås, at pensionen skal kunne ydes til kvinder, der *bliver* enker efter det fyldte 55. år, og til kvinder, der bliver enker efter det fyldte 45. år, og som ved ægtefællens død havde forsørgelsespligt over for 2 børn under 18 år, så længe de har forsørgelsespligt over for 1 barn og bidrager til barnets forsørgelse. Endvidere foreslås det, at enker, der på det tidspunkt, da de fylder 55 år, modtager underholdshjælp i henhold til lovens kapitel II, fra det tidspunkt *overgår til at oppebære* pension efter kapitel I, for så vidt grunden til, at de oppebærer sådan hjælp, er, at de har, eventuelt har haft, forsørgelsespligt over for børn under 18 år. Endelig foreslås det, at enker og andre enlige kvinder undtagelsesvis får adgang til at opnå pension fra det fyldte 50. år ved særlig dispensation efter samme regler, som i folkeforsikringsloven er fastsat med hensyn til adgang til folkepension for personer, der ikke opfylder de sædvanlige aldersbetingelser. Det foreslås, at afgørelsen om dispensation træffes af det samme udvalg, som med-

F. t. l. om pension og hjælp til enker m. fl.

delers dispensation fra folkeforsikringslovens aldersbetingelser.

Retten til pension er for alle gruppers vedkommende betinget af dansk indfødsret og bopæl her i riget, idet dog en kvinde, der senest har været i ægteskab med en mand med dansk indfødsret, ligestilles med en dansk kvinde.

Pension vil for kvinder, der først er blevet enker efter det fyldte 55. år, være betinget af, at ægteskabet har bestået i mindst 5 år, med mindre de omfattes af reglen i forslaget § 1, stk. 1, nr. 2, eller der tillægges dem pension i kraft af den omtalte dispensationsbestemmelse.

Til § 3.

Pensionen svarer til folkepensionen for enlige. På grundlag af pristallet for januar 1956 udgør de årlige pensionsbeløb 3 360 kr., 3 228 kr. og 2 952 kr. i henholdsvis gruppe I, II og III af de i forsorgsloven og folkeforsikringsloven omhandlede kommunegrupper. Som følge af den siden da skete stigning i pristallet vil pensionen for øjeblikket udgøre henholdsvis 3 528 kr., 3 384 kr. og 3 096 kr. Til pensionen ydes der børnetillæg, svarende til det til invalide- og folkepension ydede børnetillæg.

Til rådighed for kommunerne til ydelse af personlige tillæg foreslås stillet et beløb af 10 pct. af grundbeløbene af den pension, som i det foregående år er udredet i kommunen, dog således at amtet kan give en kommune, i hvilken antallet af pensionister i det foregående år har været mindre end 10, tilladelse til at anvende mere end 10 pct. Det bemærkes, at personlige tillæg, hvis størrelse fastsættes efter et skøn over pensionistens behov, kun skal kunne ydes til pensionister, hvis forhold er ganske særlig vanskelige.

Bestemmelsen i stk. 4 svarer til bestemmelsen i folkeforsikringslovens § 39, stk. 5.

Til § 4.

Pensionen skal reguleres under hensyn til modtagerens indtægt, således at der — på samme måde som med hensyn til invalide- og folkepension — i loven angives et bestemt beløb, som pensionisten kan have i indtægt, uden at pensionen nedsættes. Dette beløb foreslås fastsat til 1 300 kr. i kommunegruppe I, 1 200 kr. i kommunegruppe II og 1 100 kr. i kommunegruppe III.

Reglerne om indtægtsberegningen findes i stk. 3. Det må anses for rimeligt, at der i alle tilfælde ved den første pensionsberegning foretages en vurdering af kvindens økonomiske stilling i tiden fremover, således at pensionen ikke som efter den almindelige regel i folkeforsikringsloven ved den første pen-

sionsberegning fastsættes på grundlag af indtægten i det foregående kalenderår, men på grundlag af den indtægt, der kan forventes at stå til rådighed for hende i den nærmeste fremtid. Denne regel skal dog ikke gælde for kvindens indtægt ved personligt arbejde, men beregningen sker her på grundlag af indtægten i det foregående kalenderår, idet denne indtægt, forudsat at hun forbliver i sit erhverv, hvilket bør tilstræbes, i almindelighed vil svare til hendes indtægt også fremover. Der er dog adgang til også i relation til arbejdsindtægter at lægge den forventede arbejdsindtægt til grund, når kvinden pludselig har mistet muligheden for at opnå den hidtidige arbejdsfortjeneste.

I stk. 3, nr. 3, foreslås som en beregningsregel optaget en bestemmelse om, at den økonomiske stilling ikke må være forringet ved uordentlig eller ødselt levned eller ved handlinger, ved hvilke kvinden til fordel for børn eller andre har betaget sig midlerne til sit underhold. Der kan herefter kun ydes den pension, hun ville have kunnet opnå, såfremt midlerne havde været i behold. Bestemmelsen kommer ikke til anvendelse på beløb, som er forbrugt til børnenes opdragelse og undervisning. Man har fundet det rimeligt for enker, fraskilte og fraseparerede alene at tage hensyn til formueforringende dispositioner, der er foretaget, efter at kvinden er blevet enlig, hvorved bestemmelsen adskiller sig fra en lignende bestemmelse i folkeforsikringslovens § 38, stk. 2, nr. 1, der rammer dispositioner foretaget i indtil 10 år før begæringen om folkepension eller invalidepension.

De øvrige bestemmelser om indtægtsfastsættelse svarer til bestemmelserne i folkeforsikringslovens § 41, stk. 3, nr. 1 og 3. Reglen i stk. 4 svarer i det væsentlige til bestemmelsen i folkeforsikringslovens § 41, stk. 4.

Til §§ 5 og 6.

Bestemmelserne svarer til bestemmelserne i folkeforsikringslovens §§ 46 og 51.

Til § 7.

Det foreslås, at pensionen udbetales med virkning fra begæringens indgivelse. Man har dog fundet det rimeligt at give en enke adgang til at oppebære pension med virkning fra dødsfaldet, såfremt hun indgiver begæring senest 1 måned efter mandens død.

Stk. 2 og 3 svarer til folkeforsikringslovens § 52, stk. 1 og 3.

Til § 8.

Bestemmelsen i stk. 1 tilsigter at undgå, at det offentlige må afholde udgifter i forbindelse med pensionistens sygdom, fordi pågældende ikke

er nydende medlem af en sygekasse eller sygeforening.

Bestemmelserne i stk. 2 og 3 svarer i det væsentlige til folkeforsikringslovens § 55, stk. 6 og 7.

Til § 9.

Det foreslås, at retten til pension bortfalder ved indgåelse af ægteskab, men at den genindtræder, hvis ægteskabet ophører. Det er her uden betydning, hvor længe dette ægteskab har været, men pågældende er stadig omfattet af de øvrige bestemmelser i § 2, og hun må påny indgive begæring om pension, idet pension da udbetales fra begæringens indgivelse eller eventuelt fra mandens død, jfr. § 7, stk. 1.

Bestemmelserne i stk. 2-4 svarer til bestemmelserne i folkeforsikringslovens § 55, stk. 2, og § 56, stk. 1 og 5.

Til § 10.

Da adkomst til pensionen ikke hviler på en ved forsikring begrundet ret, foreslås det, at pensionen bortfalder, hvis pensionisten optages under særforborg. Med bortfald af pensionen bortfalder også eventuelle børnetillæg, men der vil ofte blive udbetalt enkebørnsbidrag efter forsorgsloven, eller børnene vil kunne inddrages under børneforsorg, således at der udbetales en plejeløn.

For ophold på plejehjem følges reglerne i folkeforsikringslovens § 54.

Til § 11.

Bestemmelsen fastslår, at man ikke samtidig kan oppebære folkepension, invalidepension eller arbejdsløshedsunderstøttelse og pension i henhold til denne lov. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at en kvinde vil kunne fortsætte med at oppebære pension efter denne lov, såfremt hun, uanset at hun har opnået folkepensionsalderen, ikke opfylder betingelserne for at få folkepension.

Til § 12.

Det vil ofte kunne være vanskeligt straks at fastslå, hvilken indtægt der skal lægges til grund for pensionsberegningen. Det foreslås derfor, at der på samme måde som med hensyn til folkepension og invalidepension åbnes adgang til at yde forskud på pensionen i tiden mellem begæringens indgivelse og sagens endelige afgørelse. Bestemmelsen svarer i det hele til folkeforsikringslovens § 58.

Til § 13.

Bestemmelsen om pristalsregulering af pensionsbeløbet og det fradragsfri indtægtsbeløb foreslås

formuleret i overensstemmelse med bestemmelsen i folkeforsikringslovens § 85, således at pensionen i henhold til nærværende forslag reguleres i takt med folkepensionen.

Til § 14.

Der foreslås samme refusion for pension efter forslaget som for folkepensionen, bortset fra de folkepensionsbeløb, der i henhold til folkeforsikringslovens § 65, stk. 3, 2. punktum, refunderes forlods af statskassen; og idet der er taget hensyn til opbevarelsen af den fælleskommunale udligningsfond.

Til §§ 15 og 16.

Disse bestemmelser om hjælp til enker, som ikke har adgang til pension efter lovens kapitel I, er af samme indhold som de bestemmelser om hjælp til enker, der hidtil har været optaget i loven om offentlig forsorg.

Til § 17.

Da bestemmelserne om hjælpen til enker i det hele er i overensstemmelse med de hidtil gældende regler i forsorgsloven, foreslås det, at også reglerne om refusion m. v. bliver forsorgslovens regler.

Til §§ 18 og 19.

Bestemmelserne svarer til bestemmelserne i folkeforsikringslovens §§ 69, stk. 1, og 81, stk. 1.

Til § 20.

Da rådighedsbeløbene for ydelse af personlige tillæg og supplerende hjælp det første år ikke kan beregnes på grundlag af grundbeløbene det foregående år, foreslås en overgangsbestemmelse, hvorefter beregningen af rådighedsbeløbene i regnskabsårene 1958-59 og 1959-60 sker på grundlag af det beløb til pension henholdsvis hjælp, der forventes udbetalt i nævnte regnskabsår.

Til § 22.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. oktober 1958 og optages til revision i folketingsåret 1961-62, når der er gjort erfaringer med hensyn til lovens virkning. Disse erfaringer vil først kunne være tilstrækkeligt statistisk belyst i 1961. På dette tidspunkt vil der også foreligge betænkning fra det i de almindelige bemærkninger omtalte, af socialministeren nedsatte udvalg vedrørende enkepension m. v.

Det er fundet rimeligt, at loven også bringes i anvendelse på kvinder, der er blevet enker før 1. oktober 1958, således at sådanne kvinder, forudsat at de i øvrigt opfylder de fastsatte betingelser, er berettiget til pension for tiden efter lovens ikrafttræden.